

IN MEMORIAM WILLEM VAN DER VORM

door MR. A. LOEFF

GEBOREN op 6 november 1873 in een landbouwersgezin in IJsselmonde, waaruit vele zoons naar voren zijn gekomen, heeft Willem – of „W”, zoals hij in zijn kring steeds werd genoemd – reeds vroeg, op initiatief van een oudere broer, de latere directeur van P. A. van Es & Co., zijn weg in het Rotterdamse zakenleven gezocht en gevonden, liever dan te blijven in de vlasteelt van zijn vader en voorvaders, die gebloeid heeft op de eilanden, maar met de opkomst van de katoen reeds in zijn jeugd in de neergang was. Al behield hij zijn leven lang zijn agrarische belangstelling, zijn levenswerk vond hij in het grote groeiende Rotterdam. Daar beleefde hij de bewogen tijden van de eeuwwisseling, de arbeidsspanningen in het eerste decennium dezer eeuw, twee wereldoorlogen en de crisissen daartussen. In voor- en tegenspoed is hij Rotterdam trouw gebleven tot aan zijn dood op 29 april 1957 in zijn mooie door Verheul gebouwde woning, no. 66 aan de Westersingel. Ondanks ergernissen over Rotterdam en over bestuursbeleid in Rotterdam, bleef hij er en heel veel heeft die stad aan hem te danken gehad. Rotterdamse bedrijven heeft hij groot gemaakt, in de eerste plaats zijn Scheepvaart en Steenkolen Maatschappij, het Rotterdamse Boymans Museum heeft hij krachtdadig gesteund, zo ook het Instituut voor Scheepvaart en Luchtvaart en het Havenziekenhuis; de Rotterdamse paardensport heeft hij beoefend en gediend als geen ander; uitzending van Nederlandse ruiters hielp hij mogelijk maken.

Als zakenman was Willem van der Vorm van een consequente rechtlijnigheid. Politiek voeren om een doel te bereiken was hem vreemd; evenmin kon hij zich ooit anders voordoen dan hij was, en hij was in de eerste plaats koopman. Aanzien des persoons gold bij hem niet, een boer, een professor, een minister of een arbeider, 't waren hem allen gelijke mensen, maar op hun zakelijk inzicht en eerlijkheid kwam het wél aan voor hem. Hij nam geen blad voor de mond als iets of iemand hem niet aanstond.

In zaken was Willem van der Vorm een baissier en eer pessimist dan optimist. Opvoeren van prijzen of winsten was in strijd met zijn beginsel; dat hij „Profit” als telegramadres koos, was dan

ook alleen wegens het feit dat een vroegere collega in verband met diens naam het telegramadres „Los(s)” had. Zo achtte hij ook alle tussenpersonen in de handel uit den boze als onnodig kostenverhogend.

Toen na de eerste wereldoorlog kolenprijzen en vrachten absurd stegen, heeft hij met zijn organisatie en vloot de Nederlandse regering geholpen om daaraan een eind te maken. Reeds in die oorlog was de kolendistributie bij hem als feitelijke leider in goede handen.

De Scheepvaart & Steenkolen Maatschappij is door hem groot gemaakt. Duitsland goed kennend door zijn eerste werkzaamheid als inspecteur van de Rotterdamse American Petroleum Company, had hij ingezien dat men daar in het „unbestrittenes Gebiet”, waar de achtereenvolgende Duitse kolensyndicaten de kolenprijzen hoog hielden om ze in het buitenland te dumpen, een kans had met de Engelse kolen, en toen is op zijn initiatief en door zijn stuwkracht de Scheepvaart & Steenkolen Maatschappij, die toen nog tot het A.P.C. concern behoorde, doch later in zijn handen kwam, uitgebouwd tot een belangrijke zee- en rijnrederij en kolenhandel, geconcentreerd op de inkoop in Engeland en Schotland, ook met eigen mijnbelangen daar, en op de afzet in het hartje van Duitsland en in de Duitse havens en op het verdere westeuropese continent. Filialen ontstonden in Groot-Brittannië, in de Duitse havens en in Mannheim, in Parijs en Rouen en in de Scandinavische landen. De concurrentie met de Duitse kolen en het S.H.V. concern hield hij levend en Rotterdam en Nederland profiteerden van de lage prijzen. Uit de kolenvaart zijn stukgoed-lijndiensten op Oost-Engeland en Schotland ontstaan, ook van Friesland uit, waar het uitgaand vervoer van zuivelprodukten en van Gronings karton het antwoord was op de koleninvoer.

De Nederlandse steenkolenmijnbouw had uiteraard ook zijn volle belangstelling en toen, zoals hij placht te vertellen, een verbroken ministeriële belofte hem het Vlodrop-veld deed ontgaan, heeft hij het meerderheidsbelang bij de Aken-Maastrichtse Spoorweg Maatschappij verworven en daarmee het aan deze toebehoorend exploitatierecht van de Domaniale Mijn, de enig zuiver Nederlandse particuliere kolenmijn, de oudste in Europa en een zeer belangrijke anthracietproducent.

Hoezeer de grote Rotterdamse scheepvaart- en havenbelangen

hem aan het hart lagen heeft hij ook getoond toen in 1933 de toenmalige moeilijkheden van de Holland-Amerika Lijn, om aan haar verplichtingen uit een grote naoorlogse obligatielening te voldoen, haar met sloping door het Comité van Obligatiehouders bedreigden. In korte tijd wist hij, zelf voorgaand, Rotterdamse zakenlieden tot gezamenlijke actie, het overnemen van obligaties en het verschaffen van nieuw kapitaal, te bewegen en zelf heeft hij de reorganisatie ter hand genomen. De bouw van de „Nieuw Amsterdam” volgde binnen twee jaar. Zonder overheidssubsidie heeft dit grote Rotterdamse rederijbedrijf zich onder zijn voorzitterschap snel hersteld. Een typische trek van Willem van der Vorm: op het moment dat hij zich de belangen der Holland-Amerika Lijn aantrok bedankte hij o.a. voor zijn commissariaat bij de Rotterdamse Droogdok Maatschappij, immers, zakelijk dient men vrij te staan bij transacties, bijbelangen mogen geen rol spelen, zelfs de schijn daarvan dient vermeden te worden.

Op soortgelijke wijze als hij later de H.A.L. hielp had hij reeds in de twintiger jaren de toenmalige Rotterdamsche Bankvereeniging door een crisisperiode heen geholpen.

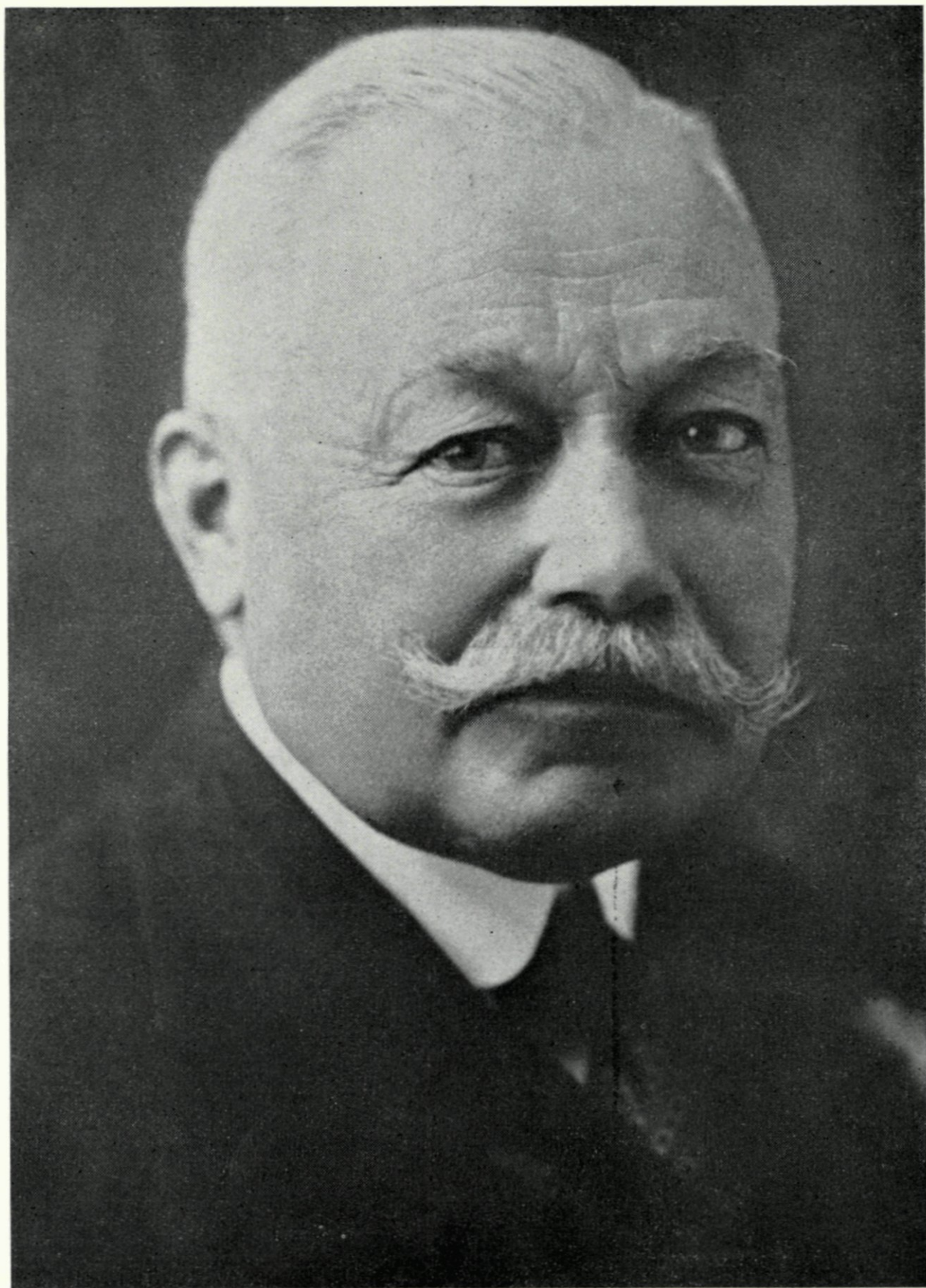
Vraagt men zich na deze summiere flitsen over de loopbaan van een succesrijk zakenman af, of het geluk hem heeft gediend dan kan het antwoord bevestigend luiden, doch dan in de zin van de lijfspreuk van een ander groot zakenman, Van der Veeken, die in 1598 naar Rotterdam kwam: „Stabilis Fortuna Merenti” d.i., Vrouw Fortuin blijft trouw aan wie 't verdient!

Maar hij was niet alleen zakenman. Ook de mens Willem van der Vorm hebben velen leren waarderen. De hulp die hij in stilte verleende, zijn familiezin, zijn gastvrijheid zullen bij hen in dankbare herinnering voortleven, zoals de gemeenschap hem dank is verschuldigd voor de werkgelegenheid en welvaart die hij schiepte.

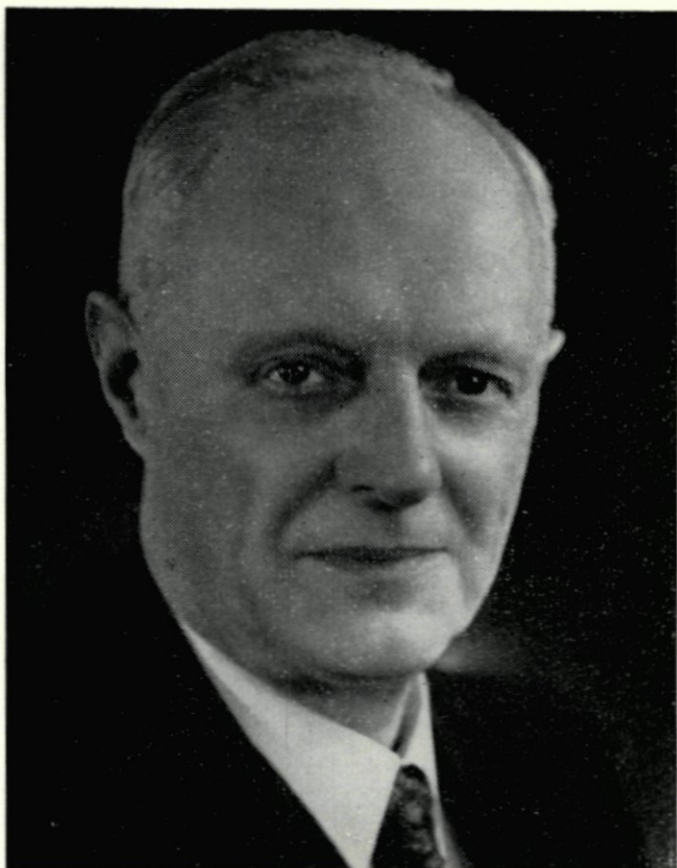
Zijn kunstzin vond een monument in zijn collectie schilderijen en aardewerk. De keuze der schilderijen getuigt van zijn liefde voor de bezonken schoonheid van de landschappen der Barbizonschool, en voor de hoogtepunten der 17de eeuwse kunst. Tot zijn bezit behoren twee wonderschone Rembrandts. Zijn verzameling bracht hij in de Stichting die zijn naam draagt, en dus niet in de aan zijn initiatief ontsproten Stichting Museum Boymans, omdat de uitbreiding van dat Rotterdamse museum, die hij na de oorlog had willen doorzetten, hem te lang duurde.

Een nieuwe Schotse Kerk werd gebouwd dank zij zijn steun. Het bejaardentehuis „Sonneburgh” verrees op het door hem geschonken mooie terrein met de opstallen aan de Schulpweg in Rotterdam Zuid, waar hij zijn rijpaarden hield en van waaruit hij zijn geliefd eiland IJsselmonde doorkruiste en de Rotterdamse jachtritten organiseerde. En in Gouda staat, aangebouwd aan de St. Jan met de beroemde glazen, de kapel met de kloosterglazen, door hem gebouwd ter herinnering aan zijn moeder. Dat hij daarvoor zijn eerste onderscheiding kreeg, kon hij niet waarderen.

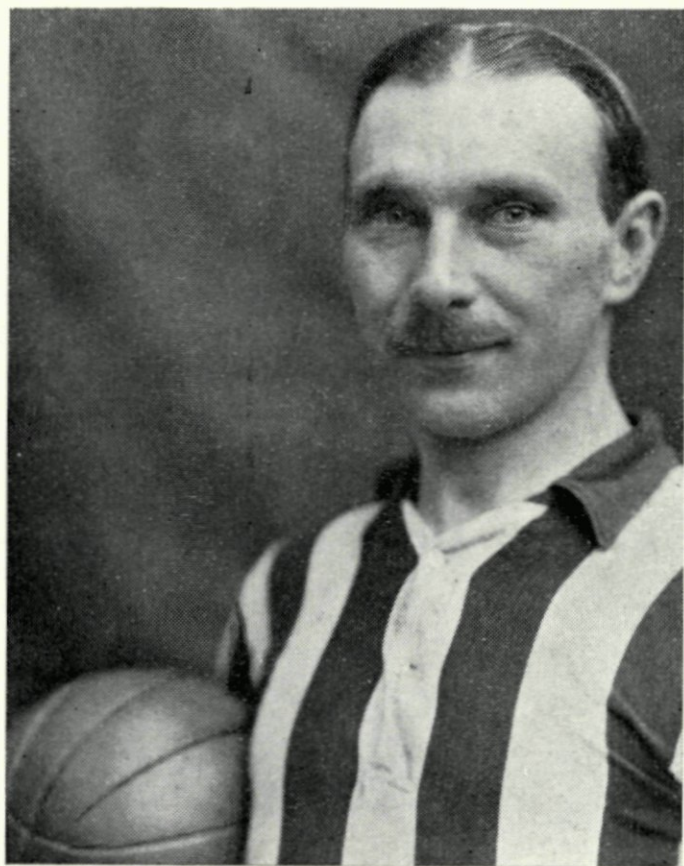
Zo was de mens Willem van der Vorm.

22. *Willem van der Vorm*

23. Ds. A. C. G. den Hertog

24. J. M. de Korver